

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XII. De uitijs oppositis fidei quantum ad apostasiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

¶ Super questionis duodecime articulum primum.

F Et quoniam ad primum consecrati sunt per sacra-
mentis, vel quasi consecrati per sacramentale, factum
ram, ab hoc retrocedere peccatum mortale est, et
fit nisi contemptu sacramenti, & sacramentaliter
iteretur. A secundo autem recedere ab hoc quoque

IN primo articulo, questionis duodecime dubium primò oc-
currit, de Apostasia ab ordine, An constitutus in minoribus, seu
prima tonsura peccet relinquendo statum clericalem. Videtur, n. q.
sic. Primò quia qua-
libet apostasia pecca-
tum est, ut in litera
dicitur: immo de om-
ni apostasia dicitur,
quòd potest intelligi
illa. autoritas. Pro-
verb. sexto. Homo
apostata vir inutilis,
&c. Ex quo habetur,
quòd non solum est
peccatum, sed etiam
mortale peccatum.
Secundò, quia facit cò-
tra id quòd in susce-
ptione primæ ton-
suræ suscipit, scilicet
Dominus pars heredi-
tatis meæ. Tertiò,
quia multæ authori-
tates ad hoc afferun-
tur.

¶ Ad evidentiam hu-
jus questionis sciend-
um est, quòd relin-
quere clericatus, seu
ordinem minorum
statum & exerciti-
um importet retro-
cessionem a bono su-
pererogationis quid-
em ante susceptam
tonsuram, uel ordi-
nem, debito autem
post susceptum ordi-
nem, aut tonsuram:
(Ex quo enim ac-
tus est in formam di-
nam, debitor factus
est sui in ministerium
Dei) secundum se
non est de genere bo-
norum, nec indiffe-
rentium, sed male io-
nantium, non ita q-
sit per se malum, si-
cut mendacium, quia
in nulla necessitate
posset licere, sed ita
quòd solitarie sum-
ptum, malum sit, ad-
iuncta tamen aliqua
conditione honesta-
ri possit. Et hoc pa-
ter ex eo, quòd pro
aliqua necessitate lic-
tè aliquis post primam
tonsuram, & ordinem
minorem posset re-
trocedere, ut si pro
pace regni oporteret
esse bigamum, uel
aliquid huiusmodi.
Et quoniam ratio deb-
iti iustitiam consti-
tuit, & eius violatio
iniustitiam, iuxta mo-
dum debiti attenden-
da est natura pecca-
ti. In huiusmodi au-
tem clericis tria inue-
niuntur debita, pri-
mò, quòd ipsi sint
ministri Dei: secun-
dò, quòd exerceant
ministeria suarum ordi-
nium, quòd deferant signa
ministerij, puta, ha-
bitum & tonsuram.

hinc dicitur
quod dicitur

¶ Item dicitur
quod dicitur

Supra illud
Matth. 18. Si
peccaverit
18. tom. 9.

in præiudicium salutis aliorum,
hoc esse, tum quia si relaberetur,
alios inficeret, tum etiã quia si si-
ne pena cuaderent, alij securius in
heresim laberentur. Df. n. Eccl. 8.
Etenim quia non cito profertur
contra malos sententia, absque ti-
more ullo illi hominum perpe-
trant mala. Et ideo Ecclesia qui-
dem primò reuertentes ab heresi
non solum recipit ad penitentiã,
sed et conseruat eos in uita, & in-
terdum restituit eos dispensatiuè ad
ecclesiasticas dignitates, quas pri-
hèbant, si uideantur uerè conuer-
si: & hoc p bono pacis frequenter
legit esse factum. Sed qm recepti
iterum relabunt, ut esse signum in-
constantie eorum circa fidem: &
iò ulterius redeunt, recipiunt
quidem ad penitentiam, non tñ
ut liberentur a sententia mortis.

AD PRIMVM ergo dicendū,
quòd in iudicio Dei semper reci-
piuntur redeunt, quia Deo seru-
tator est cordiū, & uerè redeūtes
cognoscit: sed hoc Ecclesia imita-
ri non pōt. Præsumit. n. eos nō ue-
rè reuertij, quicū recepti fuisset,
iterum sunt relapsi: & ideo eis ui-
tam salutis non denegat, sed a pe-
riculo mortis eos non tuctur.

AD SECUNDVM dicendū,
quòd Dñs loquitur Petro p petro
in eum comisso, quòd est semper
dimittendum, ut fratri redeunti
parcatur: nō aut intelligit de pōtō
in proximum, uel in Deum com-
misso, quòd nō est nisi arbitrii di-
mittere, ut Hieron. * dicit, sed et
in hoc est a lege modus statutus,
secundum quòd congruit hono-
ri Dei, & utilitati proximorum.

AD TERTIVM dicendū, q-
alii infideles, qui numquam fidē
acceperant, conuersi ad fidē nō-
dum ostendunt aliquod signum
inconstantie circa fidem, sicut ha-
retici relapsi. Et ideo non est simi-
lis ratio de utriusque.

QVAESTIO XII.

De apostasia, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandū
est de apostasia.
ET CIRCA hoc qua-
runtur duo.

¶ Primò, Vtrum apostasia ad in-
fidelitatem pertineat.

¶ Secundò, Vtrū propter apostasia
si a fide, subditi absoluantur a do-
minio præsentium apostatarū.

ARTICVLVS PRIMVS.
Vtrum apostasia pertineat ad
infidelitatem.

AD PRIMVM sic procedit.
Videtur, q- apostasia nō p-
tinet ad infidelitatem. Illud, in-
quod est omnis peccati principiu,
non uidetur ad infidelitatem per-
tinere, quia multa peccata sine in-
fidelitate existunt: sed apostasia ui-
detur esse omnis peccati principiu.
dicitur enim Eccl. 10. Insuperbia
superbia hominis apostata a Deo.
& postea subditur: Initium
omnis peccati superbia ergo apostasia
non pertinet ad infidelitatem.

¶ 2 Præter. Infidelitas in intellectu
consistit: sed apostasia magis uide-
tur consistere in exteriori opere,
uel sermone, aut et in interiori
uoluntate. dicitur. n. Prou. 6. Ho-
mo apostata, uir inutilis, gradibus
ore peruerso, annuit oculis, terit
pede, digito loquitur, prauo corde
machinatur malum, & in om-
ni tempore iurgia seminat. Si quis
et se circumcideret, uel sepulchrum
Machomeri adoraret, apostata re-
putaretur. ergo apostasia nō perti-
net directè ad infidelitatem.

¶ 3 Præter. Hæresis, quia ad infideli-
tatem pertinet, est qdã determinata
species infidelitatis. si ergo apostasia
ad infidelitatem pertinet, sequere-
tur, q- esset quedã determinata
species infidelitatis: quòd non
uidetur fm prædicta. nō ergo apo-
stasia ad infidelitatem pertinet.

SED CONTRA est, qd dicitur
Iohan. 6. Multi discipulorum ei
abierunt retro: qd est apostatare,
de quib. supra dixerat Dñs. Sunt
quidã ex uobis, q non credunt. er-
go apostasia pertinet ad infidelitatem.

RESON. Dicendum, quòd apo-
stasia importat retrocessionem
quandam a Deo: q quidẽ diuersi-
mode fit secundum diuersos modos,
quib. homo Deo coniungitur. Pri-
mò nãq; coniungit hō Deo per
fidē: secundò per debitã & subiectã
uoluntatē ad obediendū præceptis e-
ius: tertio per aliqua specialia ad
supererogationē pertinetia, sicut
per religionē & clericaturã, uel sa-
crũ ordinē. Remoto it̃ posteriori
remanet prius, sed nō conuertit.
Contingit ergo aliquē apostatare
a Deo retrocedendo a religione,
q̃ professus est, uel ab ordine, quē
suscepit, & hac dicitur apostasia re-
gionis, seu ordinis. Contingit

K fidē: secundò per debitã & subiectã
uoluntatē ad obediendū præceptis e-
ius: tertio per aliqua specialia ad
supererogationē pertinetia, sicut
per religionē & clericaturã, uel sa-
crũ ordinē. Remoto it̃ posteriori
remanet prius, sed nō conuertit.
Contingit ergo aliquē apostatare
a Deo retrocedendo a religione,
q̃ professus est, uel ab ordine, quē
suscepit, & hac dicitur apostasia re-
gionis, seu ordinis. Contingit

Ad Primum ergo in oppositum negatur, qd hmoi retrocessio fit apostasia. Ad apostasiam. n. requiritur non qualicumq; sed criminosa retrocessio, qualis non est ista, que est sine peccato mortali.

Unde author in littera, licet enumerando modos coniunctionis ad Deum, dixerit per religionem, & clericaturam, uel sacrum ordinem, in eligedo tamen species apostasia nullam fecit mentionem de clericatura, sed solum de religionem, & ordine, infirmans per hoc, qd apostasia hoc mo non est nisi, qui a sacro ordine, uel professione religionis retrocedit.

Et confirmatur auctoritate iuris, extra de Apolla. in capitulo I. q. 8. A. nobis, ubi patet, quod apostasiam ob abiectionem habitum, crimen, infamia & punitio coactiua committitur, que procul sunt a retrocessione, de qua est sermo.

Ad secundum dicitur, quod licet retrocedens a statu clericali, non prosequatur locum Domini, qua scilicet & proprietate peccet venialiter, ut dictum est: non tamen ex hoc sequitur, qd peccet mortaliter, quia nec pcepto, nec uoto ad profectiorem aliquid.

Ad tertium dicitur, qd mille est auctoritas authentica in contrarium quantum uiderim, immo Ricardus, qui allegatur in 4. d. 4. non inuenitur hoc dicere.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

In eodem articulo, ad huc, qd apostasia a religione, fit retrocessio a religione, & aliud fit retrocedere a religione, & aliud retrocedere ab hac religione, consequens est, quod si quis a sua religione retrocedat, in altam laxiorem intrans, non fit apostata a religione, nec per hoc non incurrit penas contra apostatas statutas, si uis si ab ordine mentem ad aliqui monachalem religionem, pter qua Carthusiensis, translat abiq; debita licetia, si excommunicatus, non pp apostasia, sed ppter transsum talem, iuxta statutum Martini quinti.

retrocessionem a religione nunquam consensit, nunquam apostasiam incurrit, quamuis incurrit peccatum inobedientie, & rebellionis contra preceptum prelati excedo: sicut etiam stans in claustro, & nolens pertinaciter obedire prelati aliquid iusta precepti, rebellis est, non apostata: propter quod dicitur Innocentius in primo casu verificat, & in illo sensu tantum puto ipsum intendere, qui delationem habitus non excusare apostasiam docere volebat.

In ratione ad confirmationem habes, qd actus exterior sola denominatione ab actu interiori dicitur talis, puta, fidelis, & infidelis, sicut signum sanitatis sanum. Et scito, quod excensens signa infidelitatis ex timore, ut de Marcelino Papa habetur, qd posuit tura idolis, peccat mortaliter, etiam si sit timor cadens in constantissimum virum. Nullus enim timor excusat ab his, que sunt in se mala, que est sacrificium idolorum. Et licet talis non peccet peccato infidelitatis interiori, peccat tamen peccato infidelitatis exteriori non opposito fidei, sed opposito fidei confessioni. Et propterea licet talis non sit haereticus, nec idolatra secundum mentem, est tamen idolatra actu exteriori, & subiectus iuribus Dei, & hominum contra idolatras: quia homo iudicat ea, que extra sunt, & de voluntate consentientem in exteriori sacrificio contra se. Nihil tamen exercenda sunt, propter timorem iura contra ipsum.

Ad hunc, dicendum, quod species alicuius qualitatis, uel forme non diuersificatur per hoc, quod est terminus motus a quo, uel ad quem: sed potius eorum secundo terminus motus species attingitur. Apostasia autem recipit infidelitatem, ut terminum, ad quem est motus recedentis a fide. Unde apostasia non importat determinatam speciem infidelitatis, sed quandam circumstantiam aggravantem, secundum illud 2. Petr. 2. Melius erat eis veritatem non cognoscere, quam post cognitam retroire.

Ad secundum dicendum, quod ad fidem pertinet non solum credulitas cordis, sed etiam protesta tio exterioris fidei per exteriora uerba, & facta: nam confessio est actus fidei. Et per hunc est modus quedam exteriora uerba, uel opera ad infidelitatem pertinent, in quantum sunt infidelitatis signa per modum, quo signum sanitatis sanum dicitur. Auctoritas autem iudicia, et si possit intelligi de omni apostasia, uerissime tamen contingit in apostasia a fide. Quia, si fides est primum fundamentum rerum sperandarum, & sine fide impossibile est placere Deo, sublata fide nihil remanet in homine, quod possit esse utile ad salutem aeternam.

Propter hoc dicitur 6. H. apostata, uir inutilis. Fides, enim, est uita anime, sicut in illud Rom. 1. Iustus ex fide uiuit. Sicut ergo sublata uita corporali omnia membra, & partes hominis a debita dispositione recedunt: ita sublata uita iustitie, que est per fidem, apparet inordinatio in omnibus membris. Et primum quidem in ore, per quod maxime manifestat cor: secundo in oculis: ter-

causa apostasie a fide, dicitur amittitur. Et est ratio dubij, quia in Decretis 15 qd. 6. c. Nos sanctorum, quod author littera assert, & in c. Iuratos, absolute dicit, quod excommunicatio absoluit a iuramento fidelitatis, donec excommunicatus ad satisfactionem ueniat. Et in tunc hoc acceptatur, ut canonice dubiet, an et absoluitur a debito soluendi mutuum acceptum. Ex altera parte occurrit, quod dicitur auctor speciale aliquid de apostasia uidetur uelle dicere. In cuius signum in responsione ad tertium dicit, quod non est eadem ratio de apostasia, & aliis criminibus.

Ad hoc dicitur, quod in hac re sunt duo sermone, & sententia Ecclesie. Et quoniam de crimine directe spectat ad Theologum, de sententia autem extensue & secundo: idcirco littera de demerito criminis intelligenda est, quod speciale aliquid querit, & dicit. Potest enim Ecclesia non solum per hoc, sed propter alia crimina, ut etiam in littera dicit, eandem poenam imponere. Quia igitur crimen apostasie a fide demeritum hoc sibi uendicat, quia totaliter separatur a Deo, & omnis aequitas postulat, ut uiolanti fidem Deo, abstrahatur fides aliorum: ideo hoc specialiter de apostasia decium est. Non

Secunda Secunda S. Thomae.

Ad hunc, dicendum, quod species alicuius qualitatis, uel forme non diuersificatur per hoc, quod est terminus motus a quo, uel ad quem: sed potius eorum secundo terminus motus species attingitur. Apostasia autem recipit infidelitatem, ut terminum, ad quem est motus recedentis a fide. Unde apostasia non importat determinatam speciem infidelitatis, sed quandam circumstantiam aggravantem, secundum illud 2. Petr. 2. Melius erat eis veritatem non cognoscere, quam post cognitam retroire.

Ad secundum dicendum, quod ad fidem pertinet non solum credulitas cordis, sed etiam protesta tio exterioris fidei per exteriora uerba, & facta: nam confessio est actus fidei. Et per hunc est modus quedam exteriora uerba, uel opera ad infidelitatem pertinent, in quantum sunt infidelitatis signa per modum, quo signum sanitatis sanum dicitur. Auctoritas autem iudicia, et si possit intelligi de omni apostasia, uerissime tamen contingit in apostasia a fide. Quia, si fides est primum fundamentum rerum sperandarum, & sine fide impossibile est placere Deo, sublata fide nihil remanet in homine, quod possit esse utile ad salutem aeternam.

Propter hoc dicitur 6. H. apostata, uir inutilis. Fides, enim, est uita anime, sicut in illud Rom. 1. Iustus ex fide uiuit. Sicut ergo sublata uita corporali omnia membra, & partes hominis a debita dispositione recedunt: ita sublata uita iustitie, que est per fidem, apparet inordinatio in omnibus membris. Et primum quidem in ore, per quod maxime manifestat cor: secundo in oculis: ter-

causa apostasie a fide, dicitur amittitur. Et est ratio dubij, quia in Decretis 15 qd. 6. c. Nos sanctorum, quod author littera assert, & in c. Iuratos, absolute dicit, quod excommunicatio absoluit a iuramento fidelitatis, donec excommunicatus ad satisfactionem ueniat. Et in tunc hoc acceptatur, ut canonice dubiet, an et absoluitur a debito soluendi mutuum acceptum. Ex altera parte occurrit, quod dicitur auctor speciale aliquid de apostasia uidetur uelle dicere. In cuius signum in responsione ad tertium dicit, quod non est eadem ratio de apostasia, & aliis criminibus.

Ad hoc dicitur, quod in hac re sunt duo sermone, & sententia Ecclesie. Et quoniam de crimine directe spectat ad Theologum, de sententia autem extensue & secundo: idcirco littera de demerito criminis intelligenda est, quod speciale aliquid querit, & dicit. Potest enim Ecclesia non solum per hoc, sed propter alia crimina, ut etiam in littera dicit, eandem poenam imponere. Quia igitur crimen apostasie a fide demeritum hoc sibi uendicat, quia totaliter separatur a Deo, & omnis aequitas postulat, ut uiolanti fidem Deo, abstrahatur fides aliorum: ideo hoc specialiter de apostasia decium est. Non

Secunda Secunda S. Thomae.

Ad hunc, dicendum, quod species alicuius qualitatis, uel forme non diuersificatur per hoc, quod est terminus motus a quo, uel ad quem: sed potius eorum secundo terminus motus species attingitur. Apostasia autem recipit infidelitatem, ut terminum, ad quem est motus recedentis a fide. Unde apostasia non importat determinatam speciem infidelitatis, sed quandam circumstantiam aggravantem, secundum illud 2. Petr. 2. Melius erat eis veritatem non cognoscere, quam post cognitam retroire.

Ad secundum dicendum, quod ad fidem pertinet non solum credulitas cordis, sed etiam protesta tio exterioris fidei per exteriora uerba, & facta: nam confessio est actus fidei. Et per hunc est modus quedam exteriora uerba, uel opera ad infidelitatem pertinent, in quantum sunt infidelitatis signa per modum, quo signum sanitatis sanum dicitur. Auctoritas autem iudicia, et si possit intelligi de omni apostasia, uerissime tamen contingit in apostasia a fide. Quia, si fides est primum fundamentum rerum sperandarum, & sine fide impossibile est placere Deo, sublata fide nihil remanet in homine, quod possit esse utile ad salutem aeternam.

Propter hoc dicitur 6. H. apostata, uir inutilis. Fides, enim, est uita anime, sicut in illud Rom. 1. Iustus ex fide uiuit. Sicut ergo sublata uita corporali omnia membra, & partes hominis a debita dispositione recedunt: ita sublata uita iustitie, que est per fidem, apparet inordinatio in omnibus membris. Et primum quidem in ore, per quod maxime manifestat cor: secundo in oculis: ter-

causa apostasie a fide, dicitur amittitur. Et est ratio dubij, quia in Decretis 15 qd. 6. c. Nos sanctorum, quod author littera assert, & in c. Iuratos, absolute dicit, quod excommunicatio absoluit a iuramento fidelitatis, donec excommunicatus ad satisfactionem ueniat. Et in tunc hoc acceptatur, ut canonice dubiet, an et absoluitur a debito soluendi mutuum acceptum. Ex altera parte occurrit, quod dicitur auctor speciale aliquid de apostasia uidetur uelle dicere. In cuius signum in responsione ad tertium dicit, quod non est eadem ratio de apostasia, & aliis criminibus.

Ad hoc dicitur, quod in hac re sunt duo sermone, & sententia Ecclesie. Et quoniam de crimine directe spectat ad Theologum, de sententia autem extensue & secundo: idcirco littera de demerito criminis intelligenda est, quod speciale aliquid querit, & dicit. Potest enim Ecclesia non solum per hoc, sed propter alia crimina, ut etiam in littera dicit, eandem poenam imponere. Quia igitur crimen apostasie a fide demeritum hoc sibi uendicat, quia totaliter separatur a Deo, & omnis aequitas postulat, ut uiolanti fidem Deo, abstrahatur fides aliorum: ideo hoc specialiter de apostasia decium est. Non

Secunda Secunda S. Thomae.

Ad hunc, dicendum, quod species alicuius qualitatis, uel forme non diuersificatur per hoc, quod est terminus motus a quo, uel ad quem: sed potius eorum secundo terminus motus species attingitur. Apostasia autem recipit infidelitatem, ut terminum, ad quem est motus recedentis a fide. Unde apostasia non importat determinatam speciem infidelitatis, sed quandam circumstantiam aggravantem, secundum illud 2. Petr. 2. Melius erat eis veritatem non cognoscere, quam post cognitam retroire.

Ad secundum dicendum, quod ad fidem pertinet non solum credulitas cordis, sed etiam protesta tio exterioris fidei per exteriora uerba, & facta: nam confessio est actus fidei. Et per hunc est modus quedam exteriora uerba, uel opera ad infidelitatem pertinent, in quantum sunt infidelitatis signa per modum, quo signum sanitatis sanum dicitur. Auctoritas autem iudicia, et si possit intelligi de omni apostasia, uerissime tamen contingit in apostasia a fide. Quia, si fides est primum fundamentum rerum sperandarum, & sine fide impossibile est placere Deo, sublata fide nihil remanet in homine, quod possit esse utile ad salutem aeternam.

Propter hoc dicitur 6. H. apostata, uir inutilis. Fides, enim, est uita anime, sicut in illud Rom. 1. Iustus ex fide uiuit. Sicut ergo sublata uita corporali omnia membra, & partes hominis a debita dispositione recedunt: ita sublata uita iustitie, que est per fidem, apparet inordinatio in omnibus membris. Et primum quidem in ore, per quod maxime manifestat cor: secundo in oculis: ter-

causa apostasie a fide, dicitur amittitur. Et est ratio dubij, quia in Decretis 15 qd. 6. c. Nos sanctorum, quod author littera assert, & in c. Iuratos, absolute dicit, quod excommunicatio absoluit a iuramento fidelitatis, donec excommunicatus ad satisfactionem ueniat. Et in tunc hoc acceptatur, ut canonice dubiet, an et absoluitur a debito soluendi mutuum acceptum. Ex altera parte occurrit, quod dicitur auctor speciale aliquid de apostasia uidetur uelle dicere. In cuius signum in responsione ad tertium dicit, quod non est eadem ratio de apostasia, & aliis criminibus.

Ad hoc dicitur, quod in hac re sunt duo sermone, & sententia Ecclesie. Et quoniam de crimine directe spectat ad Theologum, de sententia autem extensue & secundo: idcirco littera de demerito criminis intelligenda est, quod speciale aliquid querit, & dicit. Potest enim Ecclesia non solum per hoc, sed propter alia crimina, ut etiam in littera dicit, eandem poenam imponere. Quia igitur crimen apostasie a fide demeritum hoc sibi uendicat, quia totaliter separatur a Deo, & omnis aequitas postulat, ut uiolanti fidem Deo, abstrahatur fides aliorum: ideo hoc specialiter de apostasia decium est. Non

Secunda Secunda S. Thomae.

Ad hunc, dicendum, quod species alicuius qualitatis, uel forme non diuersificatur per hoc, quod est terminus motus a quo, uel ad quem: sed potius eorum secundo terminus motus species attingitur. Apostasia autem recipit infidelitatem, ut terminum, ad quem est motus recedentis a fide. Unde apostasia non importat determinatam speciem infidelitatis, sed quandam circumstantiam aggravantem, secundum illud 2. Petr. 2. Melius erat eis veritatem non cognoscere, quam post cognitam retroire.

Ad secundum dicendum, quod ad fidem pertinet non solum credulitas cordis, sed etiam protesta tio exterioris fidei per exteriora uerba, & facta: nam confessio est actus fidei. Et per hunc est modus quedam exteriora uerba, uel opera ad infidelitatem pertinent, in quantum sunt infidelitatis signa per modum, quo signum sanitatis sanum dicitur. Auctoritas autem iudicia, et si possit intelligi de omni apostasia, uerissime tamen contingit in apostasia a fide. Quia, si fides est primum fundamentum rerum sperandarum, & sine fide impossibile est placere Deo, sublata fide nihil remanet in homine, quod possit esse utile ad salutem aeternam.

Propter hoc dicitur 6. H. apostata, uir inutilis. Fides, enim, est uita anime, sicut in illud Rom. 1. Iustus ex fide uiuit. Sicut ergo sublata uita corporali omnia membra, & partes hominis a debita dispositione recedunt: ita sublata uita iustitie, que est per fidem, apparet inordinatio in omnibus membris. Et primum quidem in ore, per quod maxime manifestat cor: secundo in oculis: ter-

Habetur 12. q. 3. c. Iuli. 14. h. Aug. Pr. 124. l. 8. illo. Non relinquet Dominus uirgam. to. 8.

Super quaest. duodecima articulum secundum.

In art. 2. eiusdem q. 12. dubij occurrit. An pp excommunicationem ex quacumque causa iusta, an solum pp excommunicationem ex

tamen dictum est, qd pro sola apostasia poena haec incurritur, nec locus ab autoritate negatue ualens est. Quia uero Ecclesia in allegatis iuribus uoluit, quod excommunicat absolute, ac per hoc ex quacumque causa incurrant eandem poenam: deo ex parte sententiae Ecclesiae nihil est speciale in apostasia, quod non est in excommunicatione propter alia crimina.

¶ In eodem ar. circa illa uerba. Et ideo q cito aliquis per sententiam denuntiat excommunicatus propter apostasiam a fide, ipso facto eius subditus sunt absoluti a dominio & iuramento &c. du bii duplex occurrit. Primum est, An exigat denuntiatio ad hoc, qd subditus absoluti sint a dominio & iuramento. Secundo, supposito q sic, An exigatur denuntiatio talis poene, q est priuatus dominio & iure fidelitatis: vel iusticiat denuntiatio censurae. Quod est excommunicatus &c. Et est ratio dubii utriusq. ex litera, quia exprimitur denuntiatio, & hoc quod ad primum: & denuntiatio solius censurae, & hoc quod ad secundum.

Hobarr. 19. q. 6. cap. Nos sanctorum.

In Dece. li. s. ii. 7. c. 9.

q. 10. art. 10.

¶ In oppositum autem est, quia ante ad obligationem poenarum a iure per latam sententiam diffiniturum exigitur declaratio, aut non. Si non exigitur, ergo non est expectanda denuntiatio. Sed quilibet, cui constat principem fecisse aliquid propter quod perseuerat in excommunicatione, est absolutus &c. Si uero exigitur, ergo non sufficit declaratio, q est excommunicatus, sed exigitur declaratio, quod incurrit penas consequentes.

¶ Ad hoc dubium, quamuis Canonistarum sit, pro simplici rament instructione, & ne exurgat scrupulus sollicitans, & uexans conscientias timoratas, dicitur, q quia regulariter in poenis, quae non sunt ecclesiasticarum censurarum, requiritur declaratio iudicis ad executionem poenarum, ut in cap. Cum secundum de haereticis in 6. habetur, & sufficit, ut ibidem dicitur, sententia iudicis super crimine ad executionem: ideo indubitanum est, & quod exigitur declaratio, seu denuntiatio iudicis, & quod sufficit declaratio criminis, seu excommunicationis, cui coniuncta est a iure talis poena. Tunc enim in suo principali intelligitur declaratio accessorium. Dixi autem regulariter, quia Panormita. in cap. Cum non ab homine, extra de iudiciis, excipit casum, quando factum est notorium, ut nulla sit opus declaratione. Et a Felino in capit. Rhodolphus. de rescript. multa ad hoc firmandum afferuntur. Periculosa tamen uidetur

Art. preced.

H mihi huiusmodi exceptio: quia quando notoria a iudice, tolerandum quoque infirmatur poena, que ordo statuitur, ut priuati teneantur facere, prout met attendere. Quod ueniret, si princeps excommunicatus, Ecclesia tacens uellet subditos illi

fi a fide, ipso facto eius subditus sunt absoluti a dno eius, & iure fidelitatis, quo et tenebantur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod illo tempore Ecclesia in sinouitate nondum habebat potestatem terrenos principes compescendi: & ideo tolerauit fideles in liano apostate obedire in his, quae nondum erant contra fidem, ut maius periculum fidei uitaretur.

AD SECUNDUM dicendum, quod alia ratio est de infidelibus alijs, qui nunquam fidei susceperunt, ut dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod apostasia a fide totaliter separat hominem a Deo, ut dictum est, quod non contingit in quibuscunque alijs peccatis.

QVAESTIO XIII.

De peccato blasphemie in generali, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de peccato blasphemie, quod opponit confessioni fidei. Et primo, de blasphemia in generali. Secundo, de blasphemia, quae dicitur peccatum in Spiritum sanctum.

CIRCA primum quatuor. Primo, Vtrum blasphemia opponatur confessioni fidei.

Secundo, Vtrum blasphemia semper sit peccatum mortale.

Tertio, Vtrum blasphemia sit maximum peccatum.

Quarto, Vtrum blasphemia sit in damnatis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum blasphemia opponatur confessioni fidei.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod blasphemia non opponatur confessioni fidei. Nam blasphemare est contumelia, uel aliqd conuictu inferre in iniuriam Creatoris: sed hoc magis pertinet ad maleuolentiam contra Deum,

currit circa distinctionem in litera factum de blasphemione tantum, uel etiam cum detractione affectus contra Deum. Et primo circa ipsam distinctionem, scilicet in affectu tantum, Nam contingit diuina nomina appellare tantum, scilicet in intellectu tantum, scilicet in affectu tantum. Nam contingit diuina nomina appellare tantum, scilicet in intellectu tantum, scilicet in affectu tantum. Nam contingit diuina nomina appellare tantum, scilicet in intellectu tantum, scilicet in affectu tantum. Nam contingit diuina nomina appellare tantum, scilicet in intellectu tantum, scilicet in affectu tantum.